

קשים גרים לישראל כספחת

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף מז עמוד ב
 גר שבא להתגייר, אומרים לו: מה ראית שבאת להתגייר? ומודיעים אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות. מ"ט:
 דאי פריש נפרוש, דאי"ר חלבו: קשים גרים לישראל כספחת, דכתיב: + ישעיהו י"ד + ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב.
רש"י ביבמות שם: שאוחזין מעשיהם הראשונים ולומדים ישראל מהם, או סומכין עליהם באיסור והיתר.

רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יג הלכה יד
 אל יעלה על דעתך שמששון המושיע את ישראל או שלמה מלך ישראל שנקרא יד יי נשאו נשים נכריות בגיותן, אלא סוד
 הדבר כך הוא, שהמצוה הנכונה כשיבא הגר או הגיורת להתגייר בודקין אחריו שמא בגלל ממון שיטול או בשביל שררה
 שיזכה לה או מפני הפחד בא להכנס לדת, ואם איש הוא בודקין אחריו שמא עיניו נתן באשה יהודית, ואם אשה היא בודקין
 שמא עיניה נתנה בבחור מבחורי ישראל, אם לא נמצא להם עילה מודיעין אותן כובד עול התורה וטורח שיש בעשייתה על
 עמי הארצות כדי שיפרשו, אם קבלו ולא פירשו וראו אותן שחזרו מאהבה מקבלים אותן שנאמר ותרא כי מתאמצת היא
 ללכת אתה ותחדל לדבר אליה.

שם הלכה יט
 "ומפני זה אמרו חכמים: קשים גרים לישראל כנגע צרעת, שרובם חוזרין בשביל דבר ומטעין את ישראל, וקשה הדבר לפרוש
 מהם אחר שנתגיירו. צא ולמד מה ארע במדבר במעשה העגל ובקברות התאוה, וכן רב הניסיונות - האספסוף חיו בהם
 תחילה."

תוספות מסכת יבמות דף מז עמוד ב
 קשים גרים לישראל כספחת - לפי שאין בקיאות בדקדוקי מצות וישראל למדין ממעשיהם ובמס' נדה (דף יג: ושם) פירש
 בקונטרס עוד לשון אחר משום דכל ישראל ערבים זה בזה וקשה דפרק אלו נאמרים (סוטה דף לו:): משמע שלא היו ערבין
 על הגרים דלא חשיב התם ערבות של ערב רב ועוד י"ל דקשים גרים לישראל לפי שמתערבין בהם ואין שכונה שורה אלא על
 משפחות המיוחסות שבישראל וי"מ לפי שביותר הוזהרו ישראל על הגרים ואין יכולין להזהר מאונאתן.

ספר הכוזרי מאמר ראשון אות כז, קטו
 'אמנם כן! כל מי שנלווה עלינו מן האומות כיחיד יבואהו מן הטוב אשר ייטיב עמנו האלוה, אבל שווה לא ישווה אלינו. כי
 אילו היה חיוב התורה מצד מה שהאלוה ברא את כולנו, היו שווים בה כל בני אדם, כלבן כשחור, כי כולם בראוי יתברך,
 אולם חיוב התורה עלינו הוא מצד מה שהוציאנו האלוה ממצרים ומצד היות לו התחברות עמנו, בהיותנו סגולת בני אדם'
 '... כי בן ישראל רק הוא ראוי לנבואה, ואלו הגרים - תכלית אפשרותם בקבלם מבני ישראל את תורתם היא להיות
 לחסידים ולחכמים, אך לא לנביאים.'

תוס' רא"ש לקידושין דף עב
 '... יש מפרשים משום דגורמין לשכינה שמסתלקת מישראל על ידי שהגרים מעורבים בהם ואין הקב"ה משרה שכונתו אלא
 על משפחות מיוחסות. ולא נהירא, דגרים ראויים שתשרה עליהם שכונה, כדאמרינן: עובדיה גר אדומי היה.'

המהרש"ל (ים של שלמה יבמות פ"ד סי מט)
 '... אבל כשאנו רואין שהן מתאמצין להתגייר יש לנו לקבלן כמו שקבל יהושע רחב הזונה ונעמי קיבלה רות המואביה, ומ"מ
 נראה דכל זאת איירי בזמן שהיה ישראל שרויים על ארצם אפילו אחר החורבן שהיו דוויים ונשתעבדו למלך רומי מ"מ היו
 שרים בארצם והרשות היו נתון להם כל מי שיבוא בארצם להתגייר שיכלו לקבל, אבל עכשיו שאנו בארץ לא לנו וכעבדים
 תחת יד אדוניהם אם יבוא אחד מישראל לקבלו הרי הוא מורד במלכות ומתחייב בנפשו וקשה לו כספחת, וע"כ אני מזהיר
 ואומר כל מי שמשותף לקבלה זו האידנא במקום שהמלכות מקפדת שדמו בראשו בין המתעסק עמו בגירות שלו בין היודע
 ממנו. והלוואי שתהא תקומה ומצב לזרע ישראל בין האומות כל ימי משך גלויותינו ולא יתרבה עלינו איש זר שלא
 מאמונתנו, וראוי לחוש מאד מאד.'

העמק דבר לנצי"ב מוואלאז'ין, ויקרא יט, לג-לד
 'וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אתו' (ויקרא יט, לג). 'כאזרח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים
 הייתם בארץ מצרים אני ד' אלקיכם' (שם לד).
 '...דבאמת קשים גרים לישראל כספחת, כדאיתא בקידושין פ"ד, והיה עולה על הדעת לשנוא אותו ולדחואו, משום הכי
 הזהירה רחמנא דאחר שנעשה ישראל, הרי הוא כגופו בכלל נפש אחת. והרי מי שיש לו ספחת בבשרו אע"ג שהיא שנואה לו
 מכל מקום לא יוכל לשלט בעצמו ולתלושו, אלא סובל ממנה ושומרה מכל נזק, כך, אע"ג שהגר הוא כספחת, מכל מקום כבר
 הוא כגופו ואי אפשר להרחיק עצמו ממנו.'

שמות רבה יט, ד
 'אי"ר ברכיה: כנגד מי אמר 'בחוף לא ילין גר' (איוב לא, לב)? אלא עתידים גרים להיות כוהנים משרתים בבית המקדש,
 שנאמר: 'ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב', ואין 'ונספחו' אלא כהונה, שנאמר: (ש"א ב' לו) 'ספחני נא אל אחת
 הכהונות' שעתידין להיות אוכלין מלחם הפנים לפי שבנותיהן נישאות לכהונה' (שמות רבה יט, ד).

רמב"ן לדברים לג, ד
 "תורה ציווה לנו משה מורשה קהלת יעקב" (דברים לג, ד)
 - 'ודרשו רבותינו, שלא אמר 'מורשה בית יעקב' או 'זרע יעקב', ואמר 'קהלת יעקב', לרמז שייקהלו רבים עליהם ותהיה
 התורה לעולם מורשה ליעקב ולכל הנקהלים עליו, הם הגרים הנלווים על ד' לשרתו, "... ונספחו על בית יעקב", ונקראו כלם
 קהלתו.'

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף קט עמוד ב

א"ר יצחק, מאי דכתיב: +משלי י"א+ רע ירוע כי ערב זר? רעה אחר רעה תבא למקבלי גרים... כר' חלבו, דאמר ר' חלבו: קשים גרים לישראל כספחת בעור.

תוספות מסכת יבמות דף קט עמוד ב

רעה אחר רעה תבא למקבלי גרים - אמר ר"י דהיינו היכא שמשאיין אותן להתגייר או שמקבלין אותן מיד אבל אם הן מתאמצין להתגייר יש לנו לקבלם שהרי מצינו שנענשו אברהם יצחק ויעקב שלא קבלו לתמוע שבאתה להתגייר והלכה והיתה פלגש לאליפז בן עשו ונפק מינה עמלק דצערניהו לישראל כדאמרינן בהגדת חלק (סנהדרין צט:): וגם יהושע קבל רחב הזונה ונעמה ורות המואביה ובריש פרק במה מדליקין (שבת לא.) שגייר הלל אותו שאמר גיירני על מנת שתשימני כ"ג ואותו דעל מנת שתלמדני כל התורה כולה ואע"פ שלא היו מתאמצין להתגייר יודע היה הלל בהן שסופם להיות גרים גמורים כמו שעשה לבסוף.

רות רבה (וילנא) פרשה ב

שבנה בנותי לכנה, ר' שמואל בר נחמני בש"ר יודן בר' חנינא בשלש מקומות כתיב כאן שבנה שבנה כנגד ג' פעמים שדוחין את הגר ואם הטריח יותר מכאן מקבלין אותו, א"ר יצחק (איוב ל"א) בחוץ לא ילין גר, לעולם יהא אדם דוחה בשמאל ומקרב בימין

שמות רבה מב, ו

לך רד לשחת עמך - 'העם' אין כתיב כאן אלא 'עמך' במצרים אמרתי ל (שמות ז, ד) 'והוצאתי את צבאותי את עמי', אמרתי לך; שלא לערב בהם ערב רב, אתה שהיית עניו וכשר אמרת לי: לעולם מקבלים השבים, ואני הייתי יודע מה הם עתידין לעשות אמרתי לך לאו, ועשיתי רצונך, והם הם שעשו את העגל, שהיו עובדים עבודת כוכבים, והם עשו אותו וגרמו לעמי לחטא, ראה מה כתיב - 'אלה אלוהינו' אין כתיב כאן אלא (שם לב, ד) 'אלה אלוהיך ישראל', שהגרים שעלו עם משה הם עשאוהו ואמרו לישראל: 'אלה אלוהיך', לכך הקדוש ברוך הוא אמר למשה: 'לך רד כי שחת עמך'.

שו"ת ציץ אליעזר חלק יח סימן סה

(א) חז"ל ביבמות ד' מ"ז ע"ב וקדושין ד' ע"ב ונדה ד' י"ג ע"ב אומרים דקשים גרים לישראל כספחת. התגשמותה ומימושה של מימרא זאת מתבטאת בכל דור, ובכל מקרה, בצורה אחרת, באופן שיוצא לנו שכל הפירושים שנאמרו בתוס' ובראשונים בביאורו של מאמר זה המה בבחינה של אלה ואלה דברי אלקים חיים. בדורנו אנו מתבטא ומתבלט ביותר פירושו של הרמב"ם (בפ"י מה' איסורי' הי"ח) שמפרש דמפני זה אמרו חכמים קשים להם גרים לישראל כנגע הצרעת שרובן חוזרין בשביל דבר ומטעין את ישראל וקשה הדבר לפרוש מהם אחר שנתגיירו. ובמקרים רבים ישנו הכרח להזקק לגיור כזה שכמעט רק ב"ד של הדיוטות היו מזדקקים לו בימי דוד ושלמה (כביטוי של הרמב"ם בפ"י מה' איסורי' ה"ו), והמה רק גרים של בדיעבד, ובא זה כבחירת הרע במיעוטו בכדי למנוע תערובת ונשואי תערובת גמורים בין ישראל לנכרים.

(ב) אמנם תורת ישראל מעריכה עד מאד את בן - הנכר הנלוה אל ד', ומזהירה בהרבה מבלי להסיח דעתנו מידיעת נפש הגר, ומאמרים לאין ספור ישנם בחז"ל המדברים מגודל ערכו ורב חביבותו, וברצותנו לעמוד בקצרה ובאופן ממצה על מדת ההתדבקות של גירי הצדק בקרב בית ישראל ועל מדת הרחמנות, הרוך, וההתקרבות, שעלינו להראות כלפם, אנו יכולים לעמוד על כך משתי תשובות סמוכות זו לזו אשר השיב רבינו ברמב"ם ז"ל לרבי עובדיה גר צדק מארץ ישראל. (ונסתפק בכאן בזה בלבד כי לבאר בפרטות כל הנאמר בזה בחז"ל צריך לבוא בחיבור מיוחד).

והתשובה הראשונה היתה בנוגע לעסקי ברכות ותפלות אם יש לו לומר אלקינו ואלקי אבותינו, אשר קדשנו במצותיו, ואשר הבדילנו, ואשר בחר בנו, ושהנחלת את אבותינו ושהוצאתנו מארץ מצרים, ושעשה נסים לאבותינו, וכל כיוצא באלו הענינים, וע"ז השיבו הרמב"ם בלבביות גדולה: יש לך לומר הכל כתקון ואל תשנה דבר אלא כמו שיתפלה ויברך כל אזרח מיישראל כך ראוי לך לברך ולהתפלל בין שהתפללת יחידי בין שהיית שליח צבור, ועיקר הדבר אברהם אבינו הוא שלימד כל העם והשכילם והודיעם דת האמת וייחודו של הקב"ה וביעט בע"ז והפר עבודתה והכניס בנים רבים תחת כנפי השכינה ולמדם והורם וצוה בניו ובני ביתו אחריו לשמור דרך ד' כמו שכתוב בתורה כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ד' וגו'. לפיכך כל מי שנתגייר עד סוף כל הדורות וכל המייחד שמו של הקב"ה כמו שהוא כתוב בתורה מתלמידיו של אברהם אבינו ע"ה הוא, ובני ביתו הם כלם, והוא החזיר אותם למוטב כשם שהחזיר אנשי דורו בפיו ובלמדו אחריו, נמצא אברהם אבינו ע"ה הוא אב לזרעו הכשרים ההולכים בדרכיו ואב לתלמידיו והם כל גר שיתגייר וכו', ודע כי אבותינו שיצאו ממצרים רובם עובדי עבודה זרה היו במצרים, נתערבו בגוים וילמדו ממעשיהם עד ששלח הקב"ה משה רבינו רבן של כל הנביאים והבדילנו מן העמים והכניסנו תחת כנפי השכינה לנו ולכל הגוים ושם לכלנו חוקה אחת, ואל יהא יחוסך קל בעיניך אם אנו מתייחסים לאברהם יצחק ויעקב אתה מתייחס למי שאמר והיה העולם וכו' ע"כ.

לא העתקנו כל דברי תשובת הרמב"ם בפרטות פסקו זה בהלכה, ולא נבוא בכאן גם בבירור פרטי המו"מ ההלכתי שישנו בזה, כי העיקר מה שרצוננו כאן הוא להצביע על ההשקפה הכללית של ההלכה היהודית כלפי גירי הצדק הבאים באמת ובתמים להסתופף תחת צל כנפי השכינה, ועל היחס החיובי והגישה החמה והאחואית של נושאי דגל התורה כלפי גרים כאלה.

והתשובה השניה היתה בדבר אשר רבו של הגר מתוך ויכוח הלכתי אתו השיב לו שלא כהוגן עד שנתעצב הגר אל לבו ונכלם, והפנה הגר את כל הענין אל הרמב"ם ז"ל. והשיב לו ז"ל: ואשר השיבך רבך שלא כהוגן והעציבך והכעיסך וקראך כסיל, עבירה גדולה בידו וחסא גדול חטא, וקרוב בעיני ששוגג הוא, וראוי לו לבקש מחילה אע"פ שאתה תלמידו, ואחר כך יצום ויצעק ויתפלל ויכנע אולי יתכפר לו וימחול לו האל יתברך, וכי שכור היה ולא ידע שבשלישים ושישה מקומות הזהירה התורה על הגר ואיה דבר וגר לא תונה והיא אונאת דברים, אלו אמר הוא האמת והיית אתה התועה היה לו להסביר לך פנים ולדבר לך רכות. כל שכן שאמרת אמת והוא התועה, ועד שזה דורש אחר הישמעאלים אם הם עובדי ע"ז אם לא היה לו לחוש לעצמו על הכעס שכעס עד שהחלים גר צדק שלא כדון, וכבר אמרו רז"ל כל הכועס יהיה בעיניך כעובד ע"ז, דע שחובה שחייבתנו תורה על הגרים גדולה היא, על האב ועל האם נצטוונו בכבוד ומורא, ועל הנביאים לשמוע להם, ואפשר שיכבד אדם ויירה ממי שאינו אוהבו, ועל הגרים צונו באהבה רבה המסור ללב "ואהבתם את הגר", כמו שצונו לאהוב את שמו שנאמר ואהבת את ד' אלקיך, והקב"ה בכבודו אוהב את הגר שנאמר ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה, וזה שקרא לך כסיל תימא גדולה הוא, אדם שהניח אביו ואמו ומקום מולדתו ומלכות עמו וידם הנטויה והבין בעין לבו ובא ונדבק באומה זו שהיא היום למתעב גוי עבד מושלים בו והכיר וידע שדתם דת אמת וצדק והבין דרכי ישראל והכיר הכל ורדף אחר ד' ועבר שהיא היום למתעב גוי עבד מושלים בו והכיר וידע שדתם דת אמת וצדק והבין דרכי ישראל והכיר הכל ורדף אחר ד' ועבר בדרך הקדש ונכנס תחת כנפי השכינה ונתאבק בעפר רגלי משה רבי ע"ה רבן של כל הנביאים וחפץ במצותיו ונשאו לבו

לקרבה לאור באור החיים ולעלות למעלת המלאכים ולשמוח ולהתענג בשמחת הצדיקים והשליך העולם הזה מלבו ולא פנה אל הרבים ושטי כזב, מי שזו מעלתו כסיל יקרא, חלילה לך לא כסיל קרא ד' שמך אל משכיל ופקח ומבין והולך נכוחות תלמידו של אברהם אבינו שהניח אבותיו ומולדתו ונטה אחרי ד', ומי שבירך את אברהם רבך ונתן לו שכרו בעולם הזה ובעולם הבא הוא יברך אותך ויתן לך שכר כראוי בעולם הזה ולעולם הבא, ויארך ימך עד שתורה במשפטי ד' לכל עדתו, וזכה אותך לראות בכל הנחמות העתידות לישראל, והיה הטוב אשר ייטיב ד' עמנו והטבנו לך כי ד' דבר טוב על ישראל עכ"ל

ומדברי תשובה זאת, בחרדת דבריה, בצחצחות לשונה, ומהברקת אמריה, אנו למדים להבין עומק אזהרת הצויים על איסור אונאת הגר וגודל הצו החיובי לאהבה אותו באהבה רבה ונאמנה בלב ונפש, וכן על גודל מעלתו של הגר - צדק ושכרו הרב הצפון לו על אשר נשאו לבו ליקרב אל מלאכת עבודת ד' לחסות בצל דת האמת והצדק ולקיים בפועל ככל אשר צוה לנו אדון כל הנביאים על פי ד' בתורתו תורת - אמת.

ג) אבל דא עקא שסיבת ההתגיירות צריכה לבוא אך ורק בגלל הגעה לכלל הכרה כי עם ישראל הוא הנבחר מכל העמים ובו בחר ד' להיות לו לממלכת כהנים וגוי קדוש, ודתו הוא הדת האמת והצדק, אשר אך עי"ז אפשר להגיע אל התכלית המכוון ולזכות אל הטוב הצפון. וחובה יסודית מוטלת על מקבלי הגרים לבדוק על כך בקפדנות מרובה ובשיטטיות מיוחדת. כנפסק בפרטות על כך ברמב"ם פ"ג דדבריו מה' איסור"ב, וביו"ד ס"י רס"ח עיי"ש. ועל כן אע"פ שמבחינת המתגייר מצינו בחז"ל ביבמות ד' מ"ח ע"ב דדבריו מה' איסור"ב, והיינו בגלל חובת הדקדוק על דבר כנות הגירות, וכדמפרש המאירי דברי הגמ' ביבמות שם המקבלים מצינו לחז"ל ביבמות ד' ק"ט ע"ב שדרשו בהיפוך מזה ואמרו דרעה אחר רעה תבוא למקבלי גרים מפני שקשים גרים לישראל כספחת עיי"ש. והיינו בגלל חובת הדקדוק על דבר כנות הגירות, וכדמפרש המאירי דברי הגמ' ביבמות שם וז"ל: לעולם יהא אדם נמנע שלא לקבל גרים אלא אם כן אחר בחינה גדולה ע"ה שהתבאר במסכתא (בד' מ"ז) שמא מתוך איזה סבה הם מתגיירים ואין כונתם נקייה מכל וכל, וכשנתגיירו ופרחה סבתם הם מקילים בדקדוקי המצות וישראל למדים מהם והוא שאמרו קשים גרים לישראל כספחת, ע"כ.

ורק כאשר סיבת הגירות באה מתוך הכרה פנימית באל - האחד היחיד והמיוחד ועי"י אמונת אומן בתורת קדשו ונביאי האמת והצדק, אז בבוא הבן הנכר הזה ליכנס לחיק היהדות, הוא נהפך לאיש אחר ונשמה חדשה מתחדשת בקרבו. ולזה מכוון עומק מאמרים ז"ל ביבמות (ד' כ"ב ע"א וד' מ"ח ע"ב וד' ס"ב ע"א) ובבכורות (ד' מ"ז ע"א) דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

ולכאורה בלתי מובן טעם הנחת הכלל הזה של "כקטן שנולד דמי" דאך פתאום מתבטלים כעפרא דארעא כל קשריו שהיו לו עד עתה וכל פעולותיו ומעשיו שפעל ועשה עד כה, ונהיה מנותק מהם בכל מכל. אבל יפה מסביר את זה הלוש ביו"ד רס"ט סעי' א' וז"ל: אמרו חז"ל הדעת נותן שגר המתגייר ומקבל עליו עול התורה והמצוה ועול מלכות שמים ודאי נתערה עליו רוח ממרום רוח חדש רוח קדישא נשמתא חדתא ונעשה איש אחר, וכאלו נוצר ונולד בו ביום דמי וכל ימיו הראשונים הם כלא היו, דאיש אחר הוא וכל קרוביו שהיו לו בגיותו אינם עוד קרוביו וכנכרים יחשבו לו לפיכך כל העריות שאסרה לנו התורה משום שאר בשר אינם אסורים עליו שאין לו שום קרובים ושאר בשר בעולם שהיא נוצר לבדו כאלה הראשון וכו' עכ"ל, והיינו כדברינו הקצרים הנ"ל.

ועפ"י הסבר נעלה זה דנתערה עליו רוח ממרום רוח חדש רוח קדישא נשמתא חדתא ונחשב כנוצר ונולד בו ביום לבדו כאדם הראשון יובן בהרחבה מה דאיתא בב"מ ד' נ"ח ע"ב דבכלל אזהרת אונאת דברים הוא דאם היה גר ובא ללמוד תורה אל יאמר לו פה שאכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים בא ללמוד תורה שנאמרו מפי הגבורה. וכן הא דאיתא במכילתא שמות (כ"ב - כ'): וגר לא תונה ולא תלחצנו, לא תוננו בדברים ולא תלחצנו בממון שלא יאמר לו אמש היית עובד לבל קורס נבו והרי חזירים בין שיניך ואתה מדבר מילין כנגדי. (ועיין גם במס' גרים פ"ד ה"א). והיינו שחז"ל באו להדגיש בזה התכלית שינוי שנתהוה בעצמותו של הגר הזה שאיננו כלל מה שהיה תמול לפני התגיירותו, וגופו נזדכך ונזדקק מכל הדברים האסורים והטמאים שנכנסו במעיו והיו כלא היו, והרי הוא כעת בריה חדשה זכה וטהורה שנשמתא חדתא המסוגלת ללמוד תורת משה שנאמרה מפי הגבורה, באופן שעומד בדרגתא שוה עם כל בר ישראל מתחילת ברייתו.

אור החיים דברים פרק כא

וראית בשביה אשת יפת תואר. הנה מאומרו יפת תואר משמע דוקא יפת תואר ומאומרו וחשקת בה דרשו בספרי אפילו כעורה, וזה מן התימה למה יאמר יפת תואר ויצטרך לרבות כעורה היה לו לומר וראית אשת ולא יכתוב לא יפת תואר ולא וחשקת:

ולישב הכתוב צריך להעיר בענין למה יצו ה' כדברים האלה לטמא אדם עצמו בבת אל נכר, ובפרט בעת מעשה הנס במקום שצריך להוסיף טהרה ודביקות בה' יתיר לעשות מעשה כיעור השנאוי אצלו יתברך, וזה יפעיל הרחקת דביקותנו בו יתברך, בשלמא התרת אכילת איסור מצינו לרמב"ם ז"ל (פ"ח ה' מלכים) שנתן טעם אם ירעב והוא טעם נכון, אבל מעשה זה יתעבו עושינו, ורבותינו ז"ל אמרו (קידושין כ"א ב) לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, ומן הראוי הוא להכניעו ולאבדו מלב עם קדוש בזמן ההוא אשר מלכם בראשם להלחם להם:

אכן יסוד הדבר וסודו הוא על פי דבריהם ז"ל (ז"ח בלק נ"ג) שאמרו שבחטא אדם הראשון נשבו כמה נשמות יקרות ביד סטרא אחרא והם נשמות הגרים, וצא ולמד כמה וכמה גדולי עולם באים מהאומות ורות המואביה תוכיח וכמה גדולי עולם שמעיה ואבטליון ואונקלוס הגר וכאלה רבות:

עוד אגלה לך סוד אחד תמצא נשמה טהורה דבוקה בנשמה טמאה ואין כח בטהורה להטות הטמאה להטיב והיא מונחת שם עד עת דרוך, וצא ולמד כיוצא בזה מנשמת ר' חנינא בן תרדיון שהייתה דבוקה בשכם בן חמור כרמוז בתיבת רחבי"ת ידים (בראשית ל"ד) כאמור בדברי המקובלים (ליקוטי תורה וישלח) ומצינו שהנפש הלזו לא עשתה מפעל טוב בשכם ויצתה כשדבק בדינה מצאה הנפש מינה ונדבקה בו כאמרו (שם) ותדבק נפשו בדינה, ושמור לך כלל זה, ויש נפש קדושה בין הקליפה שבמקום שכונתה תטה לב השוכנת בתוכו להטיב ויגרשו חלק הרע או ימתקוהו, והם הגרים המתגיירים מן האומות מעצמן כרות המואביה וכנעמה, וכמו שראינו בעינינו גרים שמעצמם באים ומתגיירים

והנה כבר כתבתי כמה פעמים כי באמצעות מעשה המצוה יתלבש באדם אור השכינה ויגרש ממנו חלק הרע כאמרו (קהלת ח') שומר מצוה לא ידע דבר רע, ובפרט שלוחי מצוה ועיין מה שפירשתי בפרשת שלח לך ששלוחי מצוה בשעת שליחותם אפילו ומיצר הרע מצותם מצילתם, וכמו כן העוסק בעבירה מתלבשת בו רוח הטומאה ומעותת דרכו:

ואחרי הודיע ה' אותנו את כל זאת יאירו מאמרי אל עליון כשמש בצהרים במצוה זו, והוא לפי שהקדים כי תצא למלחמה וגוי שיציאתו היא לדבר מצוה כמו שפירשנו למעלה, אמר עוד אם ראה בשביה פירוש בשעת שביה, וכמו שכן דקדק רמב"ם בפ"ח מה' מלכים כי באותה שעה עודנו עוסק במצוה, אם יראה אשת יפת תואר פירוש אשת סמוך, ורבותינו ז"ל אמרו (קידושין כ"א ב) אשת איש, ודבריהם אמת אלא שאם לדבריהם לבד יכוין היה לו לומר אשת איש לא אשת יפ"ת, אלא באה להעיר שבאמצעות היותו עוסק במצוה יגלה ה' את עיניו להכיר בגויה שיש בה יפת תואר שהיא נשמה הקדושה הנקראת יפת

תואר, כי זוהר נשמות הקדושות מופלא ועצום הוא, וזאת האשה קנתה בה חלק זה הטוב, ולזה קראה הכתוב אשת יפת תואר והכרתה הוא על ידי שאתה רואה שאתה חושק בה בזמן שאתה דבוק בשכינה באמצעות היותך עסוק בשליחות מצוה כאמור זה יעירך שלדבר טוב חשקת.

ודקדק לומר בה ולא אמר אותה, להעיר כי לא לאשה אתה חושק אלא למה שבה שהיא יפת תואר שהוא חלק הטוב הדומה לנפש הטהורה וכפי זה הגם שכעורה האשה בכלל ההיתר כי אינו חוזר יפ"ת לגולם הנגלה כי אליו לא ימשך תאות ישראל במצב זה כמו שאמרנו, ואמר ולקחת לך לאשה, הנה בכל מאמר המתכנה לה אמר הכתוב בלשון כינוי והבאתה וגוי' ובעלתה וגוי' ושלחתה וכאן אמר ולקחת, שינה הכתוב להעירך שהלקיחה היא בנעלם שהיא נפש הקדושה שבאמצעות הענין יהיה לו בה לקיחה אחרת שיזכה ביפת תואר, כי כשידבק איש ישראל באשה שבה חלק מהטוב תכף יקנה מקומו חלק הטוב בישראל ויזכה בו כמו שזכתה דינה בת יעקב בנפש קדושה בפגוע בה שכם בן חמור:

והנה לפי שיש ב' בחינות בדביקות הקדושה בקליפה כמו שזכרנו למעלה, וזאת האשה אין ידוע אם חלק הדבוק בה הוא דבר היוצא בדביקה ראשונה כנזכר ונשארה האשה חלוטה בחלק הרע ונתרוקנה מחלק הטוב, או אפשר שכולה נחלטת בחלק הטוב כרות וכנעמה, לזה יצו ה' והבאתה אל תוך ביתך וגוי' וירחיק ממנו חלק דביקות בחינת הרע, ואז תבדק האשה אחר שלשים יום אם נתגיירה אשתו זו והרי היא כרות וכנעמה, והוא אומרו והיתה לך לאשה אם יחפוץ, ואם לא יחפוץ וגוי' זה לך האות כי חלק הטוב שהיה בה יצא על ידי מעשה הראשון ונחלק הרע, ולצד שיש מקום שיתאוה האדם לאשה נכריה בדרך זנות, כי לא אמרנו שלא יתאוה לנכרית אלא אם יש בה נפש קדושה דוקא בזמן שהוא בדבר מצוה כמו שכתבנו, מה שאין כן אחרי כן, לזה צוה ה' וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה וגוי' וכל הדברים המנוולים את האשה להסיר תאוה הטבעית, ואם נתגיירה וחפץ בה זה לך האות כי נתמתקה ונחלט ממנה חלק הרע ולזה והיתה לו לאשה, ואם לא יחפוץ בה, דקדק לומר בה להעיר כי החפץ הוא במה שבה שהוא חלק הטוב:

ואמרו ושלחתה לנפשה. דקדק לומר לנפשה, לתת טעם למה ישלחנה ולא ימכרנה ויהנה מדמיה כיון שהיא מכלל השביה שנתן לו ה', ואמר הטעם הוא לנפשה פירוש בשביל נפשה שהיא יפת תואר שרמזו בתחילה אחר שנהנה ממנה, או על זה הדרך לנפשה פירוש הטמאה של הגויה לשלול כי נפש יפ"ת הטהורה כבר זכית בה ולא נשאר בה אלא נפש הגויה, ואמרו ומכור לא תמכרנה כי ה' חפץ שלא ינהגו ישראל עם בחינת הרע בדרך זה, על דרך אומרו (תהלים ס"ט) אשר הכית רדפו שרוח הקודש מתרעמת על האומות שאחר שרואים ישראל מוכים רודפים אותם, וזו כיוצא בה שאחר שהוציא בולעה מפיה לא יהנה עוד מכספה:

וגמר אומר תחת אשר ענייתה פירוש אשר הוצאת ממנה עושרה וטובה שהיא יפת תואר ועשית אותה עניה עשית אותה מעונה עשית אותה עכורה, וזה יעיד עוד על דברינו, כי היתכן בעולם שישראל הבא על אשה הגויה הוא מענה אותה והלא אמרו ז"ל (ע"ז כ"ב ב) חביבה עליהם בהמתן של ישראל יותר מנשותיהן ונשותיהם יותר מהם, ומה עינוי הוא זה לגויה, אלא הכוונה הוא עינוי הנעלם שהוא שלל קדש ממנה:

ובדרך רמזו תבאר הפרשה על זה הדרך הנה כל בני העולם וקיומו תלוי במעשה עם בני ישראל אם יטיבו דרכיהם העולם קיים וישמחו השמים ותגל הארץ, גם ה' אלהינו ישמח ויגל בנו, ויושר דרכם של ישראל תלוי בנצחון יצר הרע ובא הכתוב להעיר האדם כי ביציאתו מעולם העליון לבא לעולם הזה יהיה מוכן למלחמה, כי לא יחשוב שאין צריך תגבורת לנצחון זה אלא אדרבה לזו יקרא מלחמה על דרך אומרו (אבות פ"ד) איזהו גבור הכובש את יצרו שאין גבורה גדולה מזו, ולזה אמר למלחמה בפת"ח תחת הלמ"ד:

ואמרו על אויביך בא להעיר כי לא מלחמה זו כגבור הלוחם ללכוד עיר וכשיקוץ במלחמה יפנה וילך לעצמו אלא כאדם הלוחם עם אויבו שאם יתרשל יקום עליו והכהו, כמו כן אם יתרשל האדם מללחום את האויב יקום עליו ויאבדהו מן העולם, ומבטיחו הכתוב שהגם שתקיף הוא היצר מכח האנושי אף על פי כן יתנהו ה' בידו, ואומר ושבית שביו דקדק לומר שביו ולא אותו, שאין בו ממש בעצמו והעדרו הוא המקווה אלא שביו פירוש מה ששבה הוא מבחינת הטוב ממך ומכיוצא בך בפיתויו ובנצחוננו שכמה נשמות מעם בני ישראל שבויות בידו:

ואמרו וראית בשביה אשת יפת תואר אמר אשת סמוך פירוש נשמת אדם, כי אין הסי"מ שולט בנפש עד שתדך מטה ותכנס באדם ממנו הוא לוקחה בשבי, והנפש תקרא אשה, וקרא לזו יפת תואר כי הנפש יפה עד מאד אלא שמתנוולת במעשיה הרעים וכשינוצח היצר אז ישכיל האדם בנפשו מה יפה ומה נעימה היא:

ואמר וחשקת בה פירוש אז החשק שהיה לו בדברי היצר ובפיתויו ילבישם בה לתקן לה המושכלות ועולם הקיים שכולו טוב, ואמרו והבאתה אל תוך ביתך לפי שעל ידי פיתוי הרע מתרחקת הנפש מהגוף ושוכן חלק רע במקומה, כדרך אומרו (איוב י"ח) טורף נפשו באפו, והגוף יקרא בית על דרך אומרו (תענית י"א א) מי מעיד באדם קורות ביתו שהוא הגוף, וכשנוצח יצרו יביא נפשו לתוך ביתו ויקרא בעל נפש, ולהיות שהנפש שקנה ממקום טמא צריך לנקותה מתחלואי הרע הנדבק בה שהוא בחינת שער הראש, והוא אומרו וגלחה את ראשה, גם בחינת הקליפה הרמוזה בצפרנים אמר כנגדה ועשתה את צפרניה לשון תיקון, ותסיר מסוה הטומאה המתכסה בה הנפש מרוח הטומאה, והוא אומרו והסירה את שמלת שביה מעליה פירוש שקנתה משביתה במקום טמא, וזה יהיה על ידי מירוק החטאים ודרכי התשובה והכנת הדעת מול אלהי ישראל ב"ה, ויבחר מקום מושב לה בית מיוחד לישראל שהוא בית המדרש, והוא אומרו וישבה בביתך, ותתודה בבכי על אשר מעלה באביה ואמה ועל פרידתה מהם, אביה זה הקדוש ברוך הוא, אמה היא כנ"י (ברכות ל"ה), ירח ימים זה שיעור המספיק לשב, או ירמוז לחודש המיוחד לתשובה שהוא חודש אלול:

ואחר כן תבוא אליה פירוש אתה תכנס ליהנות מאורה בסוד אומרו נפש עמל עמלה לו, ותסייעוהו לעמוד בדרך הנאות, ותקרא אתה בעליה שקנית אותה בכח מעשיך והוא אומרו ובעלתה, גם ליום התחיה תהיה מיוחדת לך לחזור לגופך ותעמוד בה, והוא אומרו והיתה לך לאשה, וחזר הכתוב לצוות על הנפש שאם האיש לא נטה לבו לקוות להטיב לנפשו ולהתעצם להאיר לה בעולם העליון, על כל פנים יזהר שלא יריע לה כדרך שאמר שלמה (קהלת י"ב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה, ודרשו במס' שבת (קנ"ב ב) תנה לו כמו שנתנה לך, והוא אומרו אם לא חפצת בה ושלחתה לנפשה פירוש שלא תמסרנה ביד שבאי אלא בת חורין ואין עליה יד מושל:

או ירצה על דרך מה שאמרו בזוהר (ח"ג ס"ז) בפסוק נפשי אויטיך בלילה שעל השכינה הוא אומר נפשי, והוא מה שרמז באומרו ושלחתה לנפשה שהוא השכינה שתחזור למקום שיצתה ממנו, ואמרו ומכור לא תמכרנה וגוי' על דרך מה שדרשו בספר הזוהר (ח"ב צ"ז) בפי' לעם נכרי לא ימשול למכרה, ואמרו בכסף לפי שיאמר אדם איך ימשול אדם בנפשו למוכרה לזה אמר בכסף לשון כוסף, כי באמצעות תאות וכוסף לבות בני אדם ימכרו את נפשם ביד אויב, ורמזנו מזה בפסוק (ויקרא כ"ח ל"ז) את כספך לא תתן לו בנשך וגוי', ואמרו לא תתעמר כמו שתרגם אונקלוס לא תתגר פירוש לא תגרה בה מחבלים המתגרים בנפש החוטאת, תחת אשר ענייתה כי החטא יקרא בערך הנפש עינוי: